

Αυτό ήταν τὸ ἀγαπημένο σπίτι, ὅπου ὁ Νικόλας Σοπέν συνάντησε καὶ παντρεύτηκε μιὰ μακρινὴ συγγένισσα τῆς Κας Σκάρμπεκ. Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι γεννήθηκαν οἱ δυὸ ἀδελφές τοῦ Φρειδερίκου Σοπέν, κι αὐτὸς ὁ ἴδιος, τὶς 22 Φεβρουαρίου 1810.... Κι ἀκόμα ἀναπολοῦσε τὸ μικρὸ χωριὸ Σζαφάρνια, ὅπου περνοῦσε τὶς διακοπές του.... Ἀφίνοντας τοὺς γεροδεμένους ρωμαλέους συντρόφους του, νὰ κυνηγοῦν καὶ νὰ τρέχουν καβάλλα μακρὰ, αὐτὸς περπατοῦσε στὰ ἐξοχικὰ μονοπάτια ὄνειροπολῶντας, καὶ συγκεντρώνοντας ἀνεξάλειπτες ποιητικὲς καὶ μουσικὲς ἐντυπώσεις, σταματώντας στὶς πόρτες τῶν πανδοχείων, ὅπου ἕνας βιολιτζῆς γρατσούνιζε λαϊκὰ τραγούδια, ἀκούοντας τὰ τραγούδια τῶν χωρικῶν, παρακολουθώντας τοὺς χορούς τους..., Κάποια μέρα μάλιστα, προκάλεσε τὸ θαυμασμὸ μερικῶν ἑβραίων ἐμπόρων, ποὺ ἦσαν τραπεζωμένοι στὸ πανδοχεῖο ἐνὸς γειτονικοῦ χωριοῦ, παίζοντάς τους τὸ γαμήλιο ἐμβατήριον τῶν συναγωγῶν, τὸ περίφημο *majufes*....

Ἀπ' αὐτὰ τὰ χρόνια τῆς σπουδῆς του στὸ Λύκειο, θυμῶταν τὶς μῦριες διαβολιές καὶ καραγκιοζιλίκια ποὺ εἶχε κάμει· γιατί εἶχε ἕνα φυσικὸ ταλέντο ν' ἀπομιμεῖται, καὶ τὰ περιθώρια τῶν τετραδίων του ἦσαν γεμάτα καρικοτοῦρες. Οἱ καλύτερές του ὅμως ἀναμνήσεις ἦσαν πάντα αὐτές ποὺ σχετιζόταν μὲ τὴ μουσικὴ πού, ἀπὸ τότε, τὴν ἀγαποῦσε μὲ πάθος. Σ' ἡλικία ὀχτῶ χρονῶν πρωτοεμφανίστηκε, δημόσια, σ' ἕνα φιλανθρωπικὸ κοντσέρτο. Ντυμένος κατὰ τὴν Ἀγγλικὴ μόδα μ' ἕνα μεγάλο ἄσπρο κολάρο—πόσο καμάρωνε γι αὐτό!—καταγοήτευσε κι ἠλέκτρισε τὸ ἀκροατήριον ἐκτελῶντας ἕνα κοντσέρτο τοῦ Ζίροβετς. Ὑστερα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπιτυχία, οἱ προσκλήσεις γιὰ νὰ παίξει σὲ διάφορα σαλόνια ἔρχισαν νὰ κατακλύζουν κυριολεκτικὰ τὸ νεαρὸ Σοπέν.

Σύντομα κι οἱ πῶ ἀριστοκρατικὲς προσωπικότητες τῆς Βαρσοβίας ἔρχισαν νὰ δεξιῶνονται τὸ μικρὸ βιρτουόζο· κι ἀνάμεσα σ' αὐτές, ἡ πριγκίπισσα Κζετβερτύνσκα, οἱ Ράντζιβιλ, ποὺ ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δυὸ τους, ὁ πρίγκηπας Ἀντώνιος, καλὸς μουσικὸς καὶ συνθέτης ἐνὸς **Φάουστ**, ἔμελε νὰ γίνῃ ἕνας ἀπ' τοὺς μεγαλυτέρους προστάτες του. Ὡς κι ὁ ἀντιβασιλιάς, ὁ μέγας δούκας Κωνσταντῖνος, ποὺ σ' αὐτὸν οἱ Πολωνοὶ στήριζαν κάθε τους ἐλπίδα. Κι αὐτὴ ἀκόμη ἡ Αὐτοκρατορικὴ Μεγαλειότης, ἡ τόσο ἐλάχιστα εὐαίσθητη στὴ μουσικὴ, συγκινήθηκε ἀπὸ τὸ καταπληκτικὸ ταλέντο αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ, καὶ καταδέχτηκε νὰ χτυπήσῃ μὲ τὸ ὕψηλὸ πόδι τῆς τὸ ρυθμὸ κάποιου ἐμβατηρίου, ποὺ ὕστερα τὸ παίξε ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ στὴν παρέλαση ποὺ γίνε σὲ μιὰ πλατεῖα τῆς Βαρσοβίας. Λίγο ἀργότερα ὁ νεαρὸς Φρειδερίκος χειροκροτήθηκε σ' ἕνα κοντσέρτο τοῦ Μόσελες καὶ σ' ἕνα θαυμάσιον αὐτοσχεδιασμὸ του. Κι ἄμεσως ὕστερα, ἔλαβε τὴν τιμὴ νὰ δοκιμάσῃ μπροστὰ στὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρο ἕνα καινούργιον ὄργανον, τὸ **αιολομελωδικόν**.

Μόλις ὅμως τέλειωσε τὶς σπουδές του—τὸ 1827—ἔρχισε τὶς καλλι-

τεχνικές του περιοδείες. Τὴν περασμένη χρονιά, εἶχε συνοδέψει στὰ λουτρά τοῦ Ράινερτς τὴ μητέρα του καὶ τὴν ἀδελφή του Αἰμιλία, ποὺ ἦταν πολὺ ἄρρωστη—κι αὐτὸς ἐπίσης ὑπόφερε τότε—κι εἶχε παίξει σὲ μιὰ φιλανθρωπικὴ γιορτῆ, ποὺ χε δοθεῖ ἐκεῖ γιὰ δυὸ φτωχὰ ὄρφανά. Τώρα—κι ὕστερα ἀπὸ τὶς ἐπίμονες συστάσεις τοῦ καθηγητῆ του στὴ μουσικὴ, Ἔλσνερ, διευθυντῆ τοῦ Ὁδείου, ποὺ τοῦ πρόλεγε τὸ πιὸ λαμπρὸ μέλλον—θά φευγε μόνος του, γιὰ νὰ κάμει, καριέρα. Θ' ἄρχιζε ἀπὸ τὸ Βερολίνο. Ἕνας φίλος τοῦ πατέρα του, ὁ καθηγητῆς Γιάροκι, ἐπρόκειτο νὰ λάβει μέρος σ' ἕνα συνέδριο φυσιολόγων, κι ὁ Φρειδερίκος τὸν συνόδεψε. Στὶς δεκαπέντε μέρες—τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1828—ποὺ πέρασε στὸ Βερολίνο, συνάντησε πολλοὺς σοφοὺς καὶ καλλιτέχνες κι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τὸ Μέντελσον. Παρακολούθησε ταχτικά τὶς παραστάσεις τῆς Ὄπερας, καὶ σκάρωσε στὸ λεύκωμά του κάμποσες καρικατοῦρες. Μ' ἂν ἡ μουσικὴ τὸν ἀπασχόλησε πολὺ, αὐτὸς προσωπικὰ ἔκαμε πολὺ λίγη,—δὲν ἐμφανίστηκε καθόλου δημόσια—καὶ μόνο σὰν γύρισε στὸ Πόζεν, στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Πρίγκηπα Ἀντώνιου Ράτζιβιλ, ποὺ ἔπαιζε βιολοντσέλλο, καὶ ποὺ ἡ κόρη του, ἡ πριγκήπισσα Ἐλίζα, ἦταν ἐξαιρετὴ πιανίστα.

Πολὺ πιὸ σημαντικὴ κι ἐπωφελὴς γι αὐτὸν ἦταν ἡ περιοδεία τῆς ἐπόμενης χρονιάς—εἴκοσι μέρες στὴ Βιέννη, τὸν Αὐγουστο τοῦ 1829. Ἐκεῖ παρουσιάστηκε μπροστὰ στὸ πολὺ κοινὸ, σὰν ἕνας ξεχωριστὸς πιανίστας. Γιὰ τὸ πρῶτο του κοντσέρτο—τὶς 11 Αὐγούστου—τὸ πρόγραμμα εἶχε ἀναγγεῖλει δυὸ κομμάτια γιὰ πιάνο κι ὀρχήστρα, τοῦ νέου συνθέτη: **Παραλλαγές** σ' ἕνα θέμα τοῦ Ντὸν Ζουάν καὶ **Κράκοβιακ**, ροντὸ κοντσέρτου. Στὴν πρόβα, ὅμως, λόγω τῆς κακῆς ἀντιγραφῆς τῶν μερῶν τῆς ὀρχήστρας, δὲ μπόρεσαν νὰ προβάρουν τὸ ροντὸ, κι ὁ Σοπέν τὸ ἀντικατάστησε μ' ἕναν αὐτοσχεδιασμό, ποὺ ἡ ἐκτέλεσή του εἶχε γιὰ ἀποτέλεσμα «ν' ἀφοπλίσει τὴν κακὴ διάθεση τῶν κυρίων βιεννέζικων δοξαριῶν». Στὸ δευτέρου του ὅμως κοντσέρτο—τῆς 18 Αὐγούστου—ἀφοῦ ἀναθεωρήθηκαν καὶ διορθώθηκαν τὰ μέρη τῆς ὀρχήστρας, ποὺ ἦσαν πολὺ κακογραμμένα καὶ γιομάτα λάθη, τὸ ροντὸ παίχτηκε μ' ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Στὸ ἀναμεταξὺ ὁ συνθέτης ἦρθε σ' ἐπαφὴ μὲ τοὺς μουσικοὺς, ποὺ ἔμεναν στὴν Βιέννη, τὸν Ζύροβετς, τὸν Κρόϋτσερ, τὸ Λάχνερ, τὸν Κζέρνυ «ἕναν ἀγαθὸ ἀνθρωπο.... κατενθουσιασμένο, καθὼς λέει εἰρωνικά ὁ Σοπέν, ἀπ' τὴν τελευταία του μεταγραφὴ γιὰ ὄχτῶ πιάνο καὶ δεκάξη χέρια». Εἶδε πολλές φορές τὸ μουσικὸν ἐκδότη Χάσλινγκερ, ποὺ, παρὰ τὶς συστάσεις τοῦ Ἔλσνερ, φύλαγε, χωρὶς νὰ τὰ ἐκδίδει, πολλὰ χειρόγραφα τοῦ Σοπέν, δίνοντάς του πάντα τὴν ὑπόσχεση, ὅτι θὰ ἐκδόσει τὶς **Παραλλαγές** του πᾶνω στὸ θέμα τοῦ Νιὸν Ζουάν, κι ἐγύρισε θριαμβευτὴς στὴ Βαρσοβία, τὸ Σεπτέμβρη, περνώντας ἀπ' τὴν Πράγα, τὸ Τέπλιτς καὶ τὴ Δρέσδη. Στὴν Πράγα, ὁ Κλένγκελ, ὁ διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας τῆς Ὄπερας τῆς Δρέσδης, ποὺ πῆγαινε στὴν Ἰταλία, τοῦ «ἐπέβαλε ἀναγκαστικά, γράφει,

δύο ὤρες φουγκάτης μουσικῆς». Στὸ Τέπλιτς ἔπαιξε πολλὴ μουσικὴ στὸ ἀνάκτορο τῆς πριγκίπισσας Κλάρυ.

Τὸν ἄλλο χρόνο (1830), ἐκτός ἀπὸ λίγες λιγόχρονες ἀπουσίες, ἰδίως στὸ Ἄντονιν, στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ πριγκηπα Ράντζιβιλ, ὁ Σοπὲν ἔμεινε στὴ Βαρσοβία, κάνοντας πολλὰ σχέδια γιὰ ταξίδια καὶ γιὰ ἐγκατάσταση στὸ ἐξωτερικὸ, γιὰ νὰ δημιουργήσει μιὰ καριέρα, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ πετύχει στὴ Βαρσοβία. Δούλευε γερὰ, σύχνασε πολὺ στὰ σαλόνια τῆς ἀριστοκρατίας, ἔδωσε τρία κοντσέρτα, δυὸ τὸ Μάρτη ὅπου ἔπαιξε τὸ **κοντσέρτο** του σὲ φά ελασσον, κι ἓνα τὸν Ὀκτώβρη, γιὰ νὰ παρουσιάσει τὸ δεύτερο **κοντσέρτο** σὲ μι ἔλασσον, καὶ μιὰ **φαντασία**, γιὰ τὸ πιάνο κι ὀρχήστρα, πάνω σὲ δυὸ πολωνέζικα τραγούδια.. Κι ὕστερα ἀποφάσισε νὰ ξαναπάρει τὸ δρόμο γιὰ τὴ Βιέννη... Μὰ πόσες θλίψεις δημιούργησε αὐτὴ του ἡ ἀναχώρηση—τὴν 1η Νοεμβρίου 1830—ἀνάμεσα στοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους του, ποῦ τὸν ξεπροβόδισαν, μ' ἓνα σωρὸ συγκινητικῆς ἐκδηλώσεις ἀγάπης. «Ἐχῶ τὸ προαίσθημα, ἔγραφε, ὅτι ἀποχαιρετῶ γιὰ πάντα τὴν πατρίδα μου!» Κι ἔφυγε κουβαλώντας μαζί του λίγο χῶμα ἀπ' αὐτὴν τὴν πατρίδα, ποῦ τοῦ τὸ πρόσφεραν οἱ φίλοι του, κλεισμένο μέσα σ' ἓνα ἀσημένιο κύπελλο.

Στὴ Δρέσδη, χάρις στὴ μεσολάβηση τοῦ βαρῶνου ντὲ Φρίτζεν, τελετάρχη τῆς Αὐλῆς, εἶχε τὴν εὐχάριστη ἐκπληξη νὰ παίξει στὸ ἀνάκτορο, χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτευθεῖ, μπροστὰ στὶς Σαξονικῆς μεγαλειότητες, πού, ἀφοῦ τὸν ἄκουσαν μὲ θαυμασμό, ἔδωσαν στὸν κατὰπληχτο καλλιτέχνη, μαζί μὲ τὰ συγχαρητήριά τους, πολλὰ συστατικὰ γράμματα, γιὰ τὶς βασιλικῆς καὶ τὶς πριγκηπικῆς Αὐλῆς τῆς Ἰταλίας. Μόλις ὅμως ἐγκαταστάθηκε στὴ Βιέννη, μαζί μὲ τὸ φίλο του Τίτο Βοῦσιεκόφσκυ, ἔφτασε ἡ εἶδηση γιὰ τὴν πολωνικὴ ἐπανάσταση καὶ γιὰ τὰ τρομερὰ γεγονότα τῆς Βαρσοβίας, εἶδηση ποῦ συγκλόνισε βαθειὰ τὸ Σοπὲν, γεμίζοντάς τον ἀπὸ συγκινήσεις κι ἀνησυχίες.... Ὁ Τίτος ἔφυγε γιὰ νὰ πολεμήσει γιὰ τὴ λευτεριά τῆς πατρίδας του, κι ἔτσι ὁ Σοπὲν ἔμεινε μόνος, μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη, τρέμοντας γιὰ τὴν τύχη τῶν δικῶν του. Εἶχε φτάσει στὸ σημεῖο νὰ πάει νὰ συναντήσει τὸ φίλο του, καὶ νὰ καταταχθεῖ στὸ στρατό. Ἔτσι ὅμως λεπτὸς κι ἀσθενικὸς ποῦ ἦταν τί μπορούσε νὰ προσφέρει σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο; Κι αὐτὴ ἡ δεύτερη διαμονὴ του στὴ Βιέννη, ποῦ προσιωνιζόταν τόσο λαμπρὴ καὶ ποῦ διάρκεσε ὡς τὸν Ἰούλιο τοῦ 1831, γέμισε ἀπὸ θλιβερῆς μέρες κι ὤρες σκοτεινῆς. Βέβαια βρῆκε ἀναμφισβήτητα μιὰ παρηγόρη φιλοξενία στὸ σπίτι τοῦ γιαιτροῦ Μαλφάτι, κι ἔδωσε πολλῆς μουσικῆς βραδιῆς, μὰ δὲν παρουσιάστηκε στὸ κοινὸ παρά μιὰ μόνο φορὰ, στὸ κοντσέρτο τῆς Κυρίας Γκάρτσια—Βέστρις. Οἱ καλλιτέχνες, ἀπὸ ζήλεια κι ἀπὸ πολιτικὴ αὐλοκολακία, τὸν ὑποδέχτηκαν—αὐτὸν τὸν Πολωνὸ—μὲ ἐχθρική ψυχρότητα. Ὁ Χάσλινγκερ λογάριζε πάντα νὰ ἐκδόσει τὶς **Παραλλαγές** τοῦ Ντὸν Ζουάν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκδότες δὲν ἐνδιαφέ-

ρονταν παρά για βάλς ύφους Στράους ή Λάννερ. 'Ο Σοπέν κατάλαβε τότε πώς έπρεπε να φύγει άπ' αυτήν την πόλη, πού έγινε τόσο άφιλό-ζηνη γι αυτόν. πάντα όμως δίσταζε, άναγγέλλοντας στα γράμματα πού έστελνε στους γονείς του, και στο φίλο του Ματουσζέφσκυ μιá άναχώρηση, πού πάντα την άνέβαλλε. Μά τά χρήματά του τέλειωσαν, κι έτσι άναγκάστηκε να έπικαλεστεί την πατρική βοήθεια. 'Αφήνοντας τά σχέδιά του για την 'Ιταλία, ζήτησε τό διαβατήριό του για την 'Αγγλία «περνών-τας άπό τό Παρίσι», και, τις 20 'Ιουλίου 1831, ξεκίνησε. Μόλις όμως κατά τό τέλος τής χρονιάς έφτασε στο Παρίσι, ύστερ' άπό μιá μακρό-χρονη διαμονή του στο Μόναχο.....

"Όλες αυτές οι άναμνήσεις του έρχονταν σμάρι στη σκέψη, θυμί ζοντάς του ένα δοξασμένο παρελθόν, και, δυναμώνοντάς του τό κουρά-γιο για τό μέλλον, τόν έκαναν να νιώθει περισσότερο αυτό πού του έλειπε στην τωρινή του μοναξιά, μέσα σ' αυτό τό Παρίσι όπου ζούσε τέλεια άγνοημένος.

'Αλληλογραφούσε ταχτικά μέ τους γονείς του και τους φίλους του, πού ήσαν στην Πολωνία, και περισσότερο μέ τόν Τίτο Βόύσιεκόφσκυ, τόν πιό άγαπημένο του σύντροφο, πού σ' αυτόν είχε έμπιστευτεί τους πρώ-του άβρους ένθουσιασμούς του, τις πρώτες έρωτικές του κατακτήσεις, και τό γιομάτο πάθος έρωτά του για την Κωνσταντία Γκλαντκόφσκα, την την τραγουδίστρα τής "Όπερας τής Βαρσοβίας, πού, επί έξη μήνες, τή λάτρευε άπό μακρυά, και πού του είχε έμπνεύσει τό **άντάτζιο** ενός άπό τά κοντσέρτα του.

Δέν ξεχνούσε τους δύο δασκάλους πού έκτιμούσε ιδιαίτερα και πού γι αυτούς διατήρησε την πιό σταθερή στοργή: τόν Ζύβνυ και τόν "Ελ-σνερ. 'Ο Ζύβνυ, βιολονίστας, είχε τό Σοπέν μαθητή του ως τά έντεκά του χρόνια, μά δέν του δίδαξε σχεδόν παρά τά στοιχεία τής μουσικής και λίγο πιάνο, πού, στην πραγματικότητα, ό μικρός Σοπέν, τό μαθε μό-νος του. 'Ο "Ελσνερ όμως, του έκαμε συστηματικά μαθήματα άρμονίας και σύνθεσης. Σ' αυτόν λοιπόν ό Σοπέν έξιστορούσε τώρα τις ένέργειές του, τις έπισκέψεις του, και ίδίως αυτή πού έκαμε στο μεγάλο πιανίστα Κάλκμπρεννερ. 'Η έπίσκεψη αυτή, για την όποία ό νεαρός Σοπέν έδειχνε τόση συγκίνηση στα γράμματά του, έδωσε άφορμή για πολλά σχόλια. Οι φίλοι του Σοπέν, περισσότερο κι άπ' αυτόν τόν ίδιο τό Σοπέν, και μαζί τους οι ένθουσιώδεις βιογράφοι του, άπόδωσαν στον Κάλκμπρεννερ μιá ύπεροπτική συμπεριφορά, σκαιή και μάλλον γελοία. Κατά τά λεγόμενα όμως ενός παλιού μαθητή του Σοπέν, έξαιρετου καλλιτέχνη, του κ. Πέρυ, πού, σέ πολλά σημεία αυτής τής μελέτης είχε την προθυμία να βάλει στη διάθεσή μας την έξαιρετική του φιλοφροσύνη, τις γνώσεις του και τις προσωπικές του άναμνήσεις, ή ύποδοχη πού έκαμε ό Κάλκμπρεννερ στο Σοπέν ήταν έξαιρετικά έγκάρδια. Τό βάβαιο είναι, ότι ό Κάλκμπρεν-

νερ πρότεινε στο νεαρό συνάδελφό του, νά πάρει μαθήματα —άλλωστε αὐτὴ ἦταν κι ἡ πρόθεση τοῦ Σοπέν— καὶ νά ἐργασθεῖ κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησή του. Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία του βλέπουμε, πὼς ἐπρόκειτο γιὰ τριῶν ἐτῶν σπουδές «γιὰ νά γίνει ἕνας μεγάλος καλλιτέχνης» καθὼς ἔγραφε ὁ Σοπέν μὲ κάποια εἰρωνία σ' ἕνα ξέσπασμα εὐθυμίας. Σίγουρα ὁ διάσημος αὐτὸς πιανίστας, ἐνωθε τὶ δόξα θὰ ἦταν γι αὐτόν, νά μορφώσει ἕναν τέτοιο μαθητὴ πού «χωρὶς μέθοδο ἀκόμα, ἀλλὰ μὲ τὸ τουσὲ τοῦ πιανίστα Φίηλντ καὶ τὸ στυλ τοῦ ἐπίσης πιανίστα, Κράμερ», μποροῦσε νά τὸν διαδεχθεῖ ἀργότερα, καὶ νά συνεχίσει τὴ διδασκαλία του, τὴ σχολή του, τὴ μέθοδό του, τὴ μόνη! τὴ μοναδική!! Εἶναι εὐνόητη ἡ γιομάτη ἀγανάχτηση ἀπάντηση τοῦ "Ελσενε. Ὁ γέρω - δάσκαλος, μετὰ τὴν ἀποδοκιμασία μιᾶς τέτοιας πρότασης, πού μέσα της κινδύνευε νά βουλιᾶξει ἕνα τέτοιο προσωπικὸ ταλέντο, πρόσθετε, ἔχοντας σύμφωνους μὲ τὴ γνώμη του καὶ τοὺς ἄλλους φίλους ἀπὸ τὴν Πολωνία, ὅτι ἀντὶ νά μπεῖ κάτω ἀπὸ κηδεμονία, ὁ νεαρὸς συνθέτης ὄφειλε κυρίως νά καταπιαστεῖ μὲ τὴν ὄπερα, καὶ νά χρησιμοποιήσει —ὅπως εἶχε ἐπιχειρήσει κι ὁ "Ελσενε— πολωνέζικες ὑποθέσεις στὰ ἔργα πού θὰ σύνθετε. Ὁ Σοπέν, ἀπάντησε πῶς ἔκρινε αὐτὴν τὴν πρόταση ἀπραγματοποίητη, κι ἀνώτερη ἀπ' τὶς θυνάκιες του. Ἐπὶ πλέον ἐδήλωνε ὅτι ποτὲ δὲ θὰ γινόταν τὸ ἀντίγραφο τοῦ Κάλκμπρεννερ, καὶ πὼς δὲ θὰ τὸν ἔφηνε νὰ τοῦ καταστρέψει τὴν τολμηρὴ μὰ εὐγενικὴ του πρόθεση, νά δημιουργήσει μιὰ καινούρια μουσικὴ ἐποχὴ... κι ὅτι πολλοί, ἄλλωστε, ἔβρισκαν τὸ παίξιμό του ἐξ Ἰσου καλὸ μ' αὐτὸ τοῦ μεγάλου βιρτουόζου Κάλκμπρεννερ.

Παρὰ τίς δηλώσεις του ὅμως αὐτές, πήρε μαθήματα ἀπὸ τὸν Κάλκμπρεννερ. λίγα μὲν, ἀλλὰ ἀρκετὰ γιὰ νά δημιουργήσουν ἕνα δυνατὸ αἰσθημα φιλίας ἀνάμεσα στοὺς δυὸ αὐτοὺς καλλιτέχνες. Δειπνοῦσαν συχνὰ μαζί, κι ὅταν ἦσαν μόνοι, ἢ σὲ μικρὴ συντροφιά, συναγωνίζονταν οἱ δυὸ τους, μὲ μεγάλῃ ὄμοια εὐγένεια, στὸ πιάνο...

Ἦστερα λοιπὸν ἀπὸ διάφορες διαπραγματεύσεις, οἱ προετοιμασίες τοῦ κοντσέρτου, πού ὀργάνωνε ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἀφίξης του, τέλειωσαν ὀριστικά, καί, τὶς 26 Φεβρουαρίου τοῦ 1832, ὁ Σοπέν παρουσιάστηκε γιὰ πρώτη φορὰ μπροστὰ στὸ παρισινὸ κοινό, στὴν αἴθουσα συναυλιῶν Πλεγέλ. Ἐγίναν καθόλου τροποποιήσεις στὸ ἀρχικὸ του πρόγραμμα; Σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ ζήτημα μᾶς λείπουν οἱ ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ξέρουμε μονάχα ἀπὸ τὴ **Μουσικὴ ἐπιθεώρηση**, ὅτι αὐτὸ τὸ πρόγραμμα περιλάμβαινε ἕνα κομμάτι γιὰ ἔξη πιάνα, μὲ τὸν Κάλκμπρεννερ, Ἰντερμέτζα τραγουδιοῦ ἢ ὁμοίως, μὲ τὸ διάσημο ὀμποῖστα Μπρόντ, ἕνα «κουϊντέττο βιολιοῦ»—πιθανῶς τοῦ Μπετόβεν—ἐκτελεσμένο ἀριστοτεχνικά ἀπὸ τὸ Μπαγιό, καὶ τὸ κοντσέρτο σὲ **φά ἔλασσον** τοῦ Σοπέν. Ὁ Σοπέν ἔπαιξε τὸ ἔργο του αὐτὸ κατὰ τρόπο ἀσύγκριτο, κι ἐπεφημίσθηκε ἀπὸ τὸ κοινό.

Αυτή του ή επιτυχία αναγνωρίστηκε όχι μόνο από τους πολυάριθμους συμπατριώτες του, που είχαν έρθει πρόσφυγες στο Παρίσι, αλλά κι απ' όλες τις μουσικές προσωπικότητες που είχαν εγκατασταθεί στο Παρίσι ή που βρίσκονταν περαστικοί στη γαλλική πρωτεύουσα. 'Ο Χίλλερ, ο Λίστ κι ο Μέντελσον χειροκρότησαν με την καρδιά τους.

'Η Μουσική έπιθεώρηση έγραψε πολύ έπαινετικά για τὸ βιρτουόζο αυτό, βρίσκοντας μόνο «ὄτι ὑστεροῦσε σὲ δύναμη καὶ σὲ ἦχο, ἐλάττωμα πού θά διορθωνόταν μὲ τὰ μαθήματα τοῦ Κάλκμπρενερ. "Ὅσο γιὰ τὸ ἔργο, φαινόταν πρωτότυπο, πολὺ καινούριο στὶς μελωδικὲς του φόρμες καὶ στὴν τεχνικὴ τοῦ ὄργάνου, ἂν καὶ κάπως ξεκάρφωτο καὶ παραφορτωμένο ἀπὸ μετατροπιές».

Στὴ Βιέννη είχαν σχολιάσει προτῆτερα τὸν ἀδύνατο ἦχο τοῦ γλυκύτατα λεπτοῦ παιζιμάτος του, τοῦ τόσο ὑπερβολικὰ σιγανοῦ σὰ πιανίσσιμα. 'Ο Σοπέν ἀπόδωσε τὴν ἀδυναμία αὐτὴ στὴν κατώτερη ποιότητα τῶν ὄργάνων, αὐτὴ ὅμως ἡ μετριασμένη δύναμή του, θά μείνει σὰν ἕνα χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τοῦ ταλέντου του. 'Ο Σοπέν δὲ θά εἶναι ποτὲ ὁ πιανίστας τῶν μεγάλων αἰθουσῶν, καὶ τῶν μεγάλων συναυλιῶν. 'Ο συγγραφέας τῶν **Τριῶν ρομάντων τοῦ Σοπέν**, ὁ κόμης Βοντζίνσκυ, ἀναφέρει ὅτι μιὰ μέρα ὁ Σοπέν εἶπε, σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, τὸς Λίστ: «Τὸ πλῆθος μὲ φοβίζει· νιώθω νὰ πνίγομαι μέσα σ' αὐτὲς τις τόσο γρήγορες ἀναπνοές, νὰ παραλύω νιώθοντας στυλωμένες πάνω μου τόσες περίεργες ματιές, ἔτσι ὅπως κάθουμαι βουβὸς μπροστὰ σ' αὐτὰ τὰ ξένα πρόσωπα. Μὰ ἐσεῖς, εἴτετε πλασμένοι γι αὐτὸ· γιατί, ὅταν δὲν κερδίζετε τὸ κοινὸ σας, ἔχετε τὸν τρόπο νὰ τὸ συνταράξετε.»

Μιὰ δευτέρα ἀκρόαση τοῦ κοντσέρτου δόθηκε τὸ Μάη, σὲ μιὰ φιλανθρωπικὴ συναυλία, μ' ἔξαιρετικὰ λαμπρὴ ἐπιτυχία.

Μά, ἂν ὁ Σοπέν ἐπιβλήθηκε σὰ βιρτουόζος, ἂν κατάρχησε εὐκόλα τὴν εἰσοδὸ του στὸν καλλιτεχνικὸ κόσμο, ὅπου ἡ παρουσία του ἦταν περιζήτητη, ἡ οικονομικὴ του ὅμως κατάσταση ἦταν οἰκτρὴ. Οἱ εἰσπράξεις ἀπὸ τὸ κοντσέρτο του δὲν κάλυψαν τὰ ἔξοδά του, καὶ τὰ χρήματά του τέλειωναν γρήγορα. Αὐτὸς, πού παραπονιόταν γιὰ τὴ μοναξιά του, ἔβλεπε τώρα τὸ διαμέρισμά του γιομάτο ἀπὸ ἐπισκέπτες συμπατριῶτες του, πού τοὺς δεχόταν μὲ χαρὰ, μὰ πού διαρκῶς τοῦ ζητοῦσαν χρήματα, καὶ γίνοντουσαν ἐπίμονα ἐνοχλητικοί, ὅπως ὁ Πολωνὸς πιανίστας Σοβίνσκυ, συνθέτης μιᾶς μετριότατης συλλογῆς τραγουδιῶν τῆς πατρίδας του, πού, κάνοντας κατάρχηση τῆς φιλίας πού τοῦ δειχνε ὁ Σοπέν, ἐρχόταν καὶ κακοποιούσε ἐπὶ ὄρες ὀλόκληρες τὸ πιάνο του «μὲ τὰ τεράστια δάχτυλά του», αὐτοσχεδιάζοντας «χωρὶς κι αὐτὸς νὰ ξέρει ἀκριβῶς τί», ἐνὼ ὁ Σοπέν ἦταν ἀναγκασμένος νὰ τὸν ἀνέχεται.

'Ο καιρὸς περνοῦσε, ἡ φτώχεια ἐπέμενε, ὅλο καὶ χειροτερεύοντας, κι ὁ Σοπέν ἔνιωθε τὸν ἑαυτὸ του νὰ κυριεύεται, ὅπως καὶ στὴ Βιέννη, ἀπὸ

φόβους, πού ή λίγη του θέληση, κι ό αδύνατος και δίχως ένεργητικότητα χαρακτήρας του, τούς έκαναν πιό βασανιστικούς και πιό έντονους. "Αρχισε νά σκέπτεται ξανά νά φύγει γιά τήν 'Αγγλία, τού πρότειναν γιά τήν 'Αμερική. Κι είχε σχεδόν άποφασίσει νά «διασχίσει τούς ώκεανούς», όταν ένας άπό τούς Ράντζιβιλ, ό πρίγκηπας Βαλεντίνος, συναντώντας τον μιá μέρα στό βουλευβάρτο, τόν όδήγησε σέ μιá έσπερίδα τού βαρώνου Τζέιμς ντέ Ρότσχιλντ. Τό παίξιμό του, πού άναδειχνόταν ύπέροχα μέσα στόν περιορισμένο χώρο τού σαλονιού, προκάλεσε έναν ξέφρενο θαυμασμό, και τήν άλλη μέρα, ή κατοχυρία του άλλαξε άπότομα. 'Ο καλύτερος και πλουσιώτερος άριστοκρατικός κόσμος τού Παρισιού, τόν ζητούσε γιά μαθήματα, και διά μιáς άπόχτησε μιá πολυάριθμη και πολύφερνη πελατεία. Κατά τό Νίηκς, συγγραφέα μιáς πολύ καλά πληροποιημένης και πληρέστατης **Ζωής τού Σοπέν**, αυτή ή έσπερίδα, πού αναφέρεται σ' όλες τίς βιογραφίες τού συνθέτη, φαίνεται πώς, όπως και τά περσότερα άνέκδοτα τού Σοπέν, δέ έγινινε πραγματικά. Μά είτε άπό τούς Ρότσχιλντ προήλθε αυτή ή άναπάντεχη καλοτυχία, είτε άπό τίς πλουσίες πολωνέζικες οικογένειες πού ήμεναν στό Παρίσι, ό Σοπέν μόρφωσε άπό τότε νά έξασφαλίσει μιá πλούσια ζωή, κι είδε ν' αλλάζει εξαφνικά ή ζωή του. Τώρα θά γινόταν ό εύνοούμενος βιρτουόζος τών σαλονιών, ό καθηγητής τής μόδας. Σά συνθέτης, είχε φέρει μαζί του ένα μεγάλο αριθμό άπό έργα χειρόγραφα, μά τελειωμένα κι έτοιμα γιά νά έκδοθοϋν.

Και πραγματικά τήν έποχή εκείνη, ό Σοπέν, αν και δέν ήταν παρά μόνο είκοσιδυό χρονών, είχε συνθέσει πολλά έργα. Κι άπό τήν έκλογή και τόν χαρακτήρα τών κομματιών του αυτών, βλέπουμε ότι ήθελε νά κατάρτισει, όπως κι έκαμε, ένα ρεπερτόριο βιρτουόζου: Φαντασίες πάνω σέ πολωνέζικους σκοπούς (**op. 13**), Κράκοβιακ, Ροντό κοντσέρτο (**op. 14**), Βαριασιόνες σ' ένα θέμα τού Ντόν Ζουάν (**op. 2**), Μεγάλη πολωνέζα, μέ προήγηση ενός *andante spianato* (**op. 22**), Πολωνέζα γιά πιάνο και βιολοντσέλλο (**op. 3**), δυό κοντσέρτα γιά πιάνο (**op. 11** και **21**), πού τά τέλειωσε τό 1830, πρίν φύγει γιά τή Βιέννη, 'Αλλέγκρο κοντσέρτου (**op. 46**), πού ό Νίηκς ύποθέτει πώς πιθανώς είναι τό πρώτο μέρος ενός τρίτου κοντσέρτου του, πού δέν τό συνέχισε.

Είχε γράψει επίσης, στην κλασική φόρμα, πολλά Ροντό, πού τό ένα άπ' αυτά, σέ **ντό μεϊζον** (**op. 73**), τό διόρθωσε ό ίδιος πολλές φορές, και τό διασκεύασε όριστικά γιά δυό πιάνα, μιá Σονάτα σέ **ντό έλασσον**, ένα Τρίο, γιά πιάνο, βιολι και βιολοντσέλλο. Πρέπει επίσης ν' αναφέρουμε γι αυτήν τήν περίοδο, μερικά κομμάτια χοροϋ ή σαλομου: τρείς πολωνέζες, δυό βάλς, έκοσσαιζες, ένα νοττουρνο, μιá μαζούρκα και πιθανότατα πολλά άλλα κομμάτια τού είδους αυτου, πού ήμεναν σαν προοχέδια και πήραν άργότερα τήν τελειωτική τους μορφή. Αυτό όμως πού πρέπει νά ξεδιαλέξουμε, άπ' όλη αυτήν τήν άπαρρίθμηση, είναι ένα άπό

τά ωραιότερα έργα που σύνθεσε ο Σοπέν : οι δώδεκα πρώτες **Etudes** (op. 10), που αναφέρει σ' ένα γράμμα του της 14ης Νοεμβρίου 1829. Τότε λοιπόν ο Σοπέν δέν ήταν παρά μόνον δεκαεενιά χρονών, και, σίγουρα, από την τεχνική άποψη του όργάνου, κι από την άποψη των ιδεών — που τις έκθέτει με τόση όμορφιά κι άπλότητα — ό συνθέτης δέν πρόκειται νά πάει μακρύτερα.

Άπ' όλα αυτά τά έργα, τρία μόνο δημοσιεύτηκαν : οι **Variations** του Ντόν Ζουάν, 1831, από τό Χάσλινγκερ, στη Βιέννη, τό Ροντό σέ ντό **Έλασσον** (op. 1) και τό **Ροντό ά λά μαζούρ**, στη Βαρσοβία. Τά άλλα δέ θά δημοσιευθούν, παρά σιγά-σιγά και κατά διάφορα διαστήματα. Τώρα που βρίσκεται στό δρόμο της δόξας και του πλούτου, ό Σοπέν δέ θά δυσκολευτεί νά βρει και τό δρόμο των έκδοτών.

Άπ' τό 1832 ως τό 1837, ό Σοπέν ήταν πραγματικά τέλεια εύτυχι-σμένος. Μέσα σ' αυτά τά πέντε χρόνια, τά πιό όμορφα και τά πιό γό-νιμα της ζωής του, ή φήμη του εξαπλώθηκε τόσο στό έξωτερικό όσο και στη Γαλλία, όπου τό Παρίσι του χαρίζει την άποθέωση που όνειρευόταν. Στά παρισινά σαλόνια βασιλεύει μιá άπίστευτη προκατάληψη για τό Σοπέν.... "Όλος ό κόσμος μιλά γι αυτόν, κι όσοι που είχαν την εύτυχία νά ούν άκούσουν, κι οι άλλοι που δέν τον άκουσαν άκόμη. Μόνον αυτός ξέρει νά παίξει πιάνο. Κι ό θαυμασμός του κόσμου δέν άποτεινόταν μόνο στό βιρτουόζο, αλλά και στόν άνθρωπο άκόμα και στό ίδιο του τό ότομο, στην ιδιότητά του σαν Πολωνού, και στην παράδοση Σλαβική του φύση, την τόσο έντονα έκδηλωμένη σ' αυτόν, που, κάτου από τό ψυχρό και μετρημένο παρουσιαστικό του, έκρυβε μιá φλογερή και γιομάτη πάθος ιδιοσυγκρασία.

«Τό σύνολο του άτομου του, λέει ό Λιστ στόν εύγλωττο και πλη-θωρικό πανηγυρικό του, για τό Σοπέν, ήταν άρμονικό. Τό γαλανό του βλέμμα ήταν περισσότερο έξυπνο παρά όνειροπόλο — έδω πρέπει νά σημει-ώσουμε ότι ό Λιστ γελιέται, γιατί τά μάτια του Σοπέν ήταν μαύρα, — τό γλυκό κι εύγενικό χαμόγελό του δέν έδειχνε ποτέ πικρία. Η λεπτότητα κι ή διαφάνεια του χρώματός του γοήτευαν τό μάτι: τά ξανθά του μαλ-λιά — κι έδω γελιέται, γιατί ησαν μαύρα — ησαν μεταξένια, ή μύτη του γρυπή κι έκφραστικά διαγραμμένη — ό ίδιος ό Σοπέν την περιγράφει μα-κρυσά και γρυπή — με λίγο ψηλό ανάστημα, με μέλη αδύνατα. Οι κινήσεις του ησαν χαριτωμένες, τό χρώμα της φωνής του, λίγο υπόκωφο, και συ-χνά πνιγμένο. Η εμφάνισή του κι οι τρόποι του είχαν τόση διάκριση, και τέτοια σφραγίδα άρχοντιάς, ώστε του συμπεριφέρονταν, χωρίς νά τό θέλουν, σά σέ πρίγκηπα. "Όλο τό παρουσιαστικό του θύμιζε τούς σμίλα-κες, που λικνίζουν πάνω στά λεπτότατα κλωνάρια τους τά όμοια με κυπε-λάκια, υπέροχα χρωματισμένα, άνθη τους, που τά πέταλά τους είναι τόσο αθαίρια λεπτά, ώστε σχίζονται με τό παραμικρό άγγιγμα...»